

RAPORT: Finansowe DNA Polek i Polaków 2020

Część 1

Jak budujemy własny majątek?

Raport powstał przy współpracy z: analizy^{pl}

 Santander

Polki i Polacy się bogacą

Kondycja finansowa polskich gospodarstw domowych od lat systematycznie się poprawia. Przyczynia się do tego wzrost wynagrodzeń i poprawa sytuacji na rynku pracy, a także wprowadzenie w 2016 roku świadczenia „Rodzina 500+”. Dzięki temu systematycznie rośnie **dochód netto gospodarstw domowych** i jednocześnie maleje udział wydatków w dochodach. Według Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 roku wydatki stanowiły **68,8%** dochodów, podczas gdy 10 lat wcześniej było to 86,5%.¹

Majątki Polek i Polaków rosną, ale do Europy nam daleko

Oszczędności rodaków w czerwcu 2020 roku osiągnęły rekordową wartość **1,7 biliona złotych**², co oznacza, że w ciągu ostatnich 10 lat podwoiły się. Choć rośnie ich wartość, to wciąż w porównaniu z wieloma krajami, mamy niską stopę oszczędności, mierzoną jako procent rozporządzalnego dochodu. W tym roku według danych Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) wynosi ona tylko **1,3%**, a – dla porównania – w Niemczech 10,5%, w Szwajcarii 17,5%.

Wartość oszczędności gospodarstw domowych wynosi **rekordowe 1,7 bln zł**

Ziarno do ziarnka

Choć odkładamy stosunkowo niewielką część dochodu, cieszy, że oszczędza coraz więcej Polek i Polaków.

Jak wynika z comiesięcznego badania koniunktury konsumenckiej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS)³, w czerwcu 2019 roku więcej niż połowa osób badanych zadeklarowała, że oszczędza. To był pierwszy taki wynik od rozpoczęcia badań w 1997 roku. Pozytywna tendencja, z krótką przerwą związaną z pandemią koronawirusa, cały czas się utrzymuje.

Coraz częściej dbamy, by mieć poduszkę finansową

Z naszego badania wynika, że posiadanie oszczędności deklaruje obecnie łącznie **63%** polskich gospodarstw domowych, co stawia nas mniej więcej na średnim europejskim poziomie. Najwięcej, 26% z nich, posiadało oszczędności o wartości 2-3 miesięcznych dochodów. Jednocześnie 24% posiada tzw. poduszkę finansową – czyli co najmniej 6-krotność miesięcznego wynagrodzenia.

63% polskich gospodarstw domowych posiada oszczędności

Na niepewne jutro wolimy czekać z oszczędnościami

Wśród osób, które posiadają oszczędności, 46% odkłada 10-25% miesięcznego wynagrodzenia. Większość oszczędzających, bo aż **44%**, odkłada pieniądze na „czarną godzinę”, a 35% – „na przyszłość”, co potwierdza tezę, że największą motywacją do oszczędzania jest „niepewność jutra”. Rzadziej odkładamy na jasno sprecyzowane cele.

44% oszczędzających twierdzi, że oszczędza na „czarną godzinę”

Pewność kosztem zysku

Większość naszych oszczędności, w przeciwieństwie do wielu krajów europejskich, jest utrzymywana w bankach (aż ok. 59%) i w gotówce, czyli najniżej oprocentowanych, ale i najbezpieczniejszych formach oszczędzania. Pandemia koronawirusa zwiększyła gwałtownie ilość gotówki w systemie pozabankowym i spowodowała jej odpływ z lokat bankowych na nieoprocentowane rachunki bieżące. Tylko w II kwartale tego roku ilość gotówki w obiegu wzrosła o 30 miliardów złotych, a suma środków trzymanych na nieoprocentowanych rachunkach powiększyła się o 72 miliardy. W konsekwencji suma gotówki w obiegu na koniec czerwca osiągnęła poziom 283 miliardów złotych, a łącznie depozyty i gotówka to kwota 1,2 biliona złotych.

969 mld zł (aż 59% oszczędności)
to wartość depozytów
gospodarstw domowych

Wyniki badania wskazują, że wśród osób posiadających oszczędności, 22% rozważa inwestycje w nieruchomości, które są traktowane jako swoista forma lokaty. Ponadto 11% – w złoto lub inne kruszce, a tylko 7% w fundusze inwestycyjne i jeszcze mniej, bo 6% – na giełdzie. Fundusze są postrzegane jako inwestycje ryzykowne lub bardzo ryzykowne. Staba koniunktura na polskiej giełdzie i bessy z lat 2008-2009 odcisnęły swoje piętno na postrzeganiu funduszy inwestycyjnych przez inwestorów indywidualnych w Polsce.

Komentarz eksperta

Zmiany w polityce monetarnej i rekordowo niskie stopy procentowe to wyzwanie dla naszych oszczędności, a trwająca pandemia jest wyzwaniem dla nas wszystkich. Obecna sytuacja powoduje, że czujemy się niepewnie, a oszczędzanie stało się jedną z osi naszego poczucia bezpieczeństwa i spokoju. Wyniki naszego badania wskazują, że dwa na trzy gospodarstwa domowe w Polsce posiadają oszczędności. Równocześnie jednak w co piątą rodzinę obecna sytuacja sprawiła, że zgromadzone nadwyżki finansowe stopniały w stosunku do lutego 2020 roku. Dziś, niemal połowa Polaków deklaruje, że oszczędza na czarną godzinę (44%).

Ponad połowa (53%) z nas oszczędza regularnie, z tego co czwarty odkłada co miesiąc od 10 do 25% swoich przychodów. Jak skutecznie zarządzać swoimi finansami osobistymi oraz gromadzić majątek? Analiza finansowych nawyków tych, którzy to potrafią podsuwa trzy rady: odkładać regularnie co miesiąc jedną czwartą dochodu, umiejętnie planować i wybierać konkretne cele oraz dywersyfikować oszczędności.

Czas na zmianę przyzwyczajeń

Luźna polityka monetarna prowadzona przez Narodowy Bank Polski (NBP) od wybuchu epidemii koronawirusa, a przede wszystkim obniżenie stopy referencyjnej do poziomu 0,1%, spowodowała radykalne obniżenie oprocentowania lokat bankowych i spadki rentowności obligacji skarbowych. Według danych NBP, średnie oprocentowanie lokat dla gospodarstw domowych z terminem do 2 lat spadło z 1,4% w lutym do 0,7% w sierpniu. Rentowności dwuletnich obligacji skarbowych o stałym oprocentowaniu w październiku spadły do poziomu minus 0,03%. To już nie tylko realne straty, przy inflacji przekraczającej 3%, ale również nominalne.

Wyniki badania wskazują, że jedynie 11% ankietowanych zmniejszyło poziom posiadanych lokat bankowych w porównaniu do okresu przed pandemią. Z kolei 3% ankietowanych zwiększyło poziom lokat. Z napływów pieniędzy do funduszy inwestycyjnych we wrześniu tego roku wynika, że z łącznej kwoty 2,4 miliarda złotych wpłat do funduszy, 2,28 miliarda wpłynęło do funduszy dłużnych. To potwierdza awersję do ryzyka i brak reakcji na fundamentalne zmiany w warunkach inwestycji. Możemy jednak przypuszczać, że w miarę upływu czasu, polityka monetarna prowadzona przez NBP będzie przyspieszoną lekcją poszukiwania zysków z inwestycji z akceptacją nieco wyższego ryzyka. Zwłaszcza, że zmian w tej polityce w ciągu najbliższych dwóch lat, nie powinniśmy się spodziewać.

Monika Szlosek

Lider Obszaru
Oszczędności i Inwestycje
Santander Bank Polska S.A.

Blisko 2/3 Polek i Polaków potrafi budować majątek

63% Polek i Polaków deklaruje, że posiada oszczędności. Z grona tych, którzy ich nie posiadają, co piąty miał zgromadzone środki przed pandemią COVID-19.

Posiadanie oszczędności najczęściej zadeklarowały osoby w wieku 40-49 lat (71% wskazań w tej grupie), natomiast najrzadziej osoby w wieku 60-69 lat (53% wskazań w tej grupie).

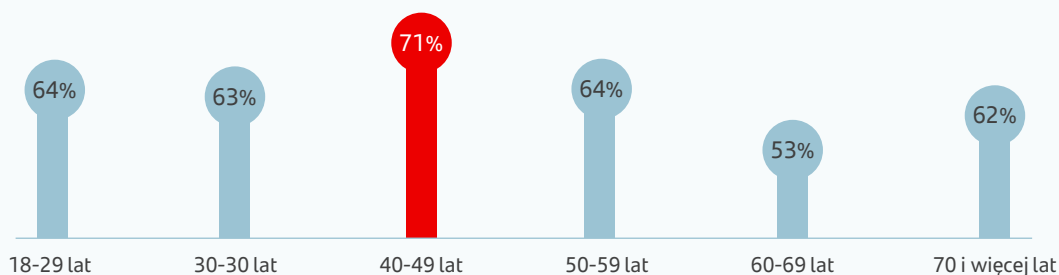
Najtrudniej odłożyć gospodarstwu 1-osobowemu – oszczędności posiada 56% z nich. Z kolei najwięcej

wskazań miały gospodarstwa 4-osobowe – 71% z nich zadeklarowało, że posiada oszczędności.

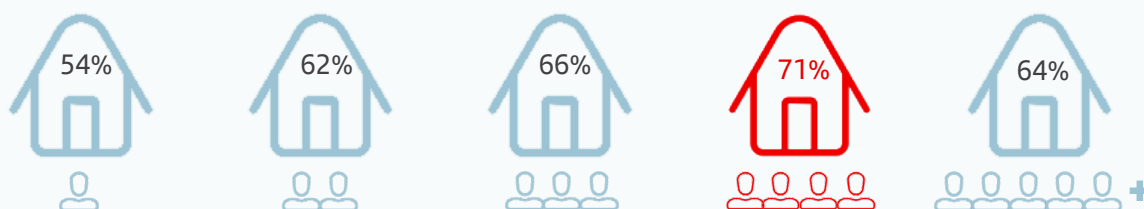
Im wyższy dochód gospodarstwa domowego, tym częściej ma ono oszczędności. Tylko 29% gospodarstw domowych z dochodem netto do 2 tys. zł posiada oszczędności. W przypadku gospodarstw z dochodami przekraczającymi 8 tys. zł netto miesięcznie – udział oszczędzających przekracza 80%.

Procent Polek i Polaków posiadających oszczędności

Wiek

Wielkość gospodarstwa domowego

Dochód netto

Liczebność próby badawczej = 628

Majątek to poczucie bezpieczeństwa. Konkretnie cele ułatwiają systematyczne pomnażanie oszczędności

Na jakie cele oszczędzają Polacy? Przede wszystkim „na czarną godzinę” – tę odpowiedź wskazało najwięcej osób, 44% zapytanych. Kolejne najczęściej wskazywane cele to: na przyszłość (25%), dla dzieci (24%) oraz na niespodziewane wydatki (20%). Inne ujęte w badaniu cele, takie jak wakacje, dom/ mieszkanie czy hobby, uzyskały po kilkanaście procent wskazań. Co dziesiąty ankietowany oszczędza „na emeryturę” i tyle samo osób „dla zysku” (11-12%).

Pandemia COVID-19 spowodowała jedynie niewielką zmianę celów oszczędzania – 14% osób

zapytanych przyznało, że się one zmieniły. Wśród nowych celów najczęściej wymieniano: „na czarną godzinę”, i „na przyszłość”. 13% badanych wskazało cele związane z domem/mieszaniem (13%) i brak konkretnego celu.

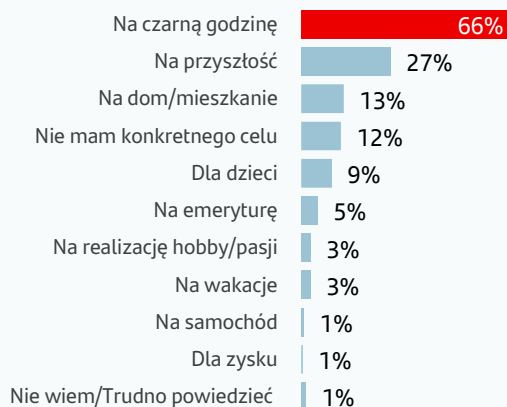
Ponieważ najczęściej wskazywanym celem oszczędzania jest przyszłość i „czarna godzina”, większość respondentów – aż 62% – nie ma określonego terminu inwestowania swoich oszczędności. Natomiast dla co czwartego badanego Polaka (23%) preferowanym okresem inwestycji jest 1 rok, a dla 8% – okres 2-3 lat.

Na jakie cele oszczędzają Polki i Polacy?

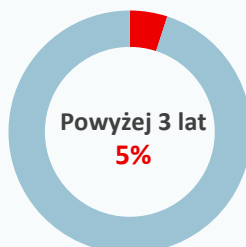
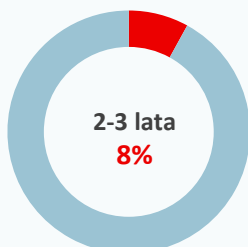
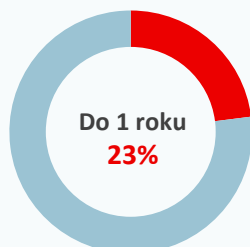
Liczebność próby badawczej = 628

14% oszczędzających deklaruje zmianę swoich celów podczas pandemii:

Liczebność próby badawczej = 86

Na jaki okres inwestują Polki i Polacy?

Liczebność próby badawczej = 628

Majątek buduje się systematycznością, odkładając 10-25% dochodów

Polacy, którzy oszczędzają, robią to zazwyczaj regularnie - co drugi zapytany oszczędza raz w miesiącu (53% wskazań). Z kolei 37% badanych wskazało, że oszczędza kilka razy w roku, w momencie pojawienia się nadwyżek finansowych. Osoby, które odkładają pieniądze raz w roku lub rzadziej stanowią znikomy procent ankietowanych. Zwracamy uwagę, że tylko 4% Polaków nie oszczędza w ogóle.

Regularnie, co miesiąc, najczęściej odkładają osoby w wieku 40-49 lat (57%) oraz osoby młodsze w wieku 18-39 lat (53%). Skłonność do regularnego oszczędzania jest niższa u seniorów, 47% osób w wieku 60-69 odkłada regularnie.

Najczęściej odkładane kwoty mieszczą się w przedziale do 25% miesięcznego dochodu respondenta. 46% zapytanych odkłada od 10 do 25% swojego wynagrodzenia, a 28% odkłada sumy mniejsze niż 10% dochodu. Co piąty Polak oszczędza kwoty wynoszące powyżej 25% ich miesięcznego dochodu.

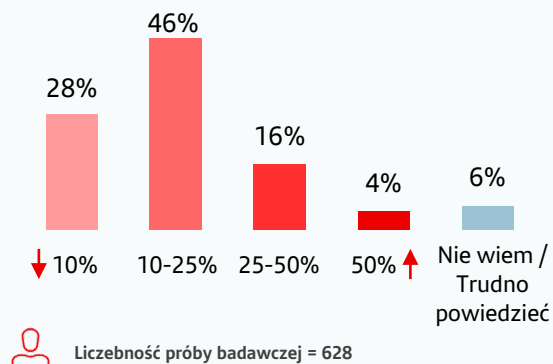
Zdecydowanie wyższe kwoty odkładają mężczyźni (powyżej 25% dochodów odkłada 27% mężczyzn versus 13% kobiet) oraz osoby najmłodsze (powyżej 25% dochodów odkłada 34% osób w wieku 18-29 lat versus 4% osób powyżej 70 r.ż.).

Zaskakującym faktem jest to, że w grupie wiekowej 60-69 osób odkładających powyżej 25% swojego dochodu jest 27%, a w grupie wiekowej 50-59 tylko 10%.

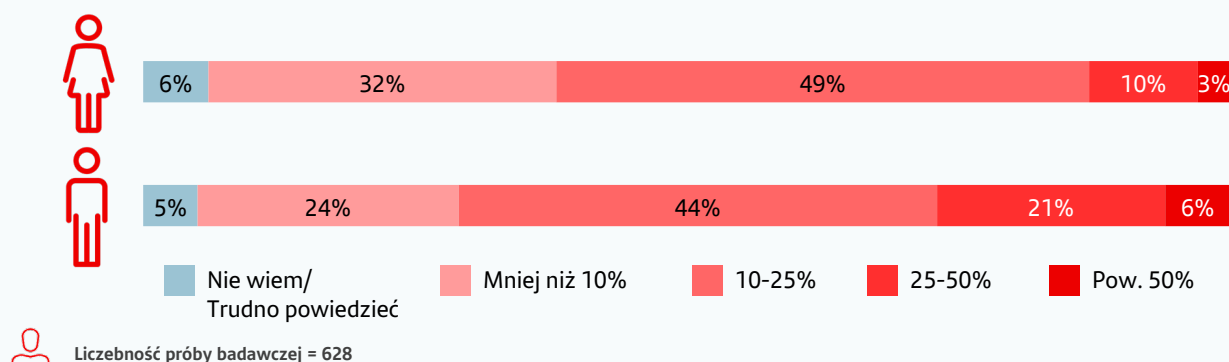
Jak oszczędzają Polki i Polacy?

Jaką część swoich dochodów zazwyczaj odkładają Polki i Polacy w ciągu miesiąca?

Część odkładanych dochodów z podziałem na płeć

Majątek to poczucie bezpieczeństwa, zysk to efekt uboczny

Większość badanych woli minimalizować ryzyko - aż 82% preferuje osiąganie zysku, który jest mniejszy, ale pewny.

60% Polaków deklaruje, że oszczędzając, dzieli swoje pieniądze pomiędzy różne formy inwestowania. W przypadku osób z wyższym wykształceniem udział ten rośnie do 70%.

Niemal co drugi ankietowany (46%) podejmie decyzję o wycofaniu środków, jeśli jego oszczędności lub inwestycje zaczynają tracić na wartości.

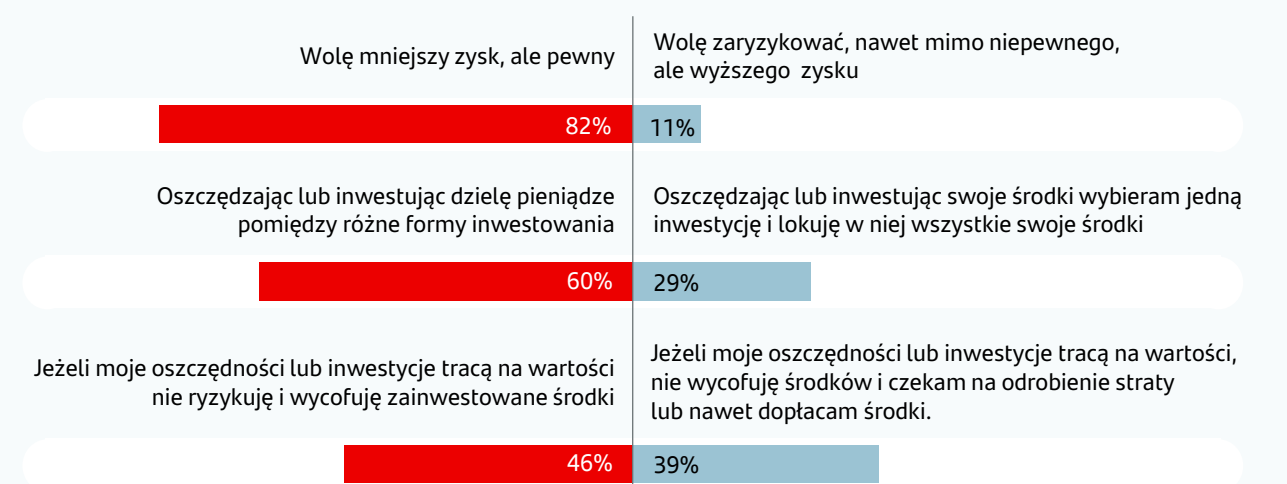
Co dziesiąty ankietowany zdecyduje się na taki krok przy spadku do 5%, a co piąty, gdy wartość inwestycji spadnie o 5-15%.

Jednocześnie 38% zapytanych nie wycofuje środków w takiej sytuacji, tylko czeka na odrobienie straty, lub nawet dopłaca środki.

Co ciekawe, podejście do ryzyka nie zależy od poziomu dochodu, za to skłonność do podjęcia ryzyka maleje wraz z wiekiem.

Dane na temat struktury naszych oszczędności potwierdzają, że Polacy preferują bezpieczne inwestycje.

Z którym twierdzeniem bardziej zgadzają się Polki i Polacy?

Liczebność próby badawczej = 628

Źródła:

1. GUS. Budżety gospodarstw domowych w 2019 r.
2. Analizy.pl: „Struktura oszczędności gospodarstw domowych (czerwiec 2020)”. W skład oszczędności wchodzi akcje, obligacje, depozyty, gotówka, fundusze inwestycyjne, UFK oraz OFE.
3. GUS. Koniunktura konsumencka – wrzesień 2020

Nota metodologiczna badania:

Czas realizacji: Wrzesień 2020 r.

Jednostka badania: Pełnoletni mieszkańcy Polski

Wielkość próby: N=1002; błąd oszacowania 3%, próg ufności 0,95

Miejsce badania: Badanie ogólnopolskie

Technika badawcza: Badanie zrealizowane metodą telefonicznych standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych wspomaganych komputerowo (CATI)
Badanie wykonał Instytut Badań Społecznych i Rynkowych IBRiS.

Raport powstał przy współpracy z firmą analityczną Analizy Online SA.

W kolejnych częściach raportu:

Santander Bank Polska S.A.
al. Jana Pawła II 17
00-854 Warszawa